

Orient. 11/12-65

DEBATT-NIVÅ

Av Yngvar Ustvedt

Det falt for en tid siden i min lodd å skulle anmelde Andreas Edwiens bok «Dogmet om Jesus» i Dagbladet. Jeg refererte først endel av forfatterens egne uttalelser om Jesus av Nasaret («Joschua»), anførte så at jeg personlig syntes han gikk for langt i retning av nedvurdering av denne person, og skrev så blant annet: «Det er meget som er godt i Andreas Edwiens bok, meget som er riktig også, etter anmelderens mening iallfall: hans harde angrep på dogmene og på kirkens oppfatning av Jesus som et naturlovstridig overmenneske; hans forsøk på avsløring av hvorledes kirkens forskjellige postulater kan motbevise rent historisk og vitenskapelig, og hans påvisning av at Jesu «oppstandelse» lar seg forklare ut fra

enkle religionspsykologiske synspunkter. — Det er så åpenbart at Edwien har en viten om de bibelske og apokryfe skrifter, om teologi, historie og religionspsykologi som er helt usedvanlig. Dertil også en dynamisk vilje til noe nytt religiøst sett, som er beundringsverdige. Man kunne trenge en slik mann på den antikirkelige fløy.»

I siste nummer av Orientering anmelder Jens Bjørneboe denne anmeldelse og fremstiller den som fullstendig unyansert, som et skrik av sinne, skrevet i «en momentan blodtåke av raseri.» Edwien tror nemlig på den frie tanke, mener Bjørneboe — og det skal etter min mening være «den helligste, nedrigste og ugudeligste av alle synder». Jeg er i det hele et tvilsomt papir, fullstendig ukvali-

fisert som kritiker, dum og autoritær som menneske.

Dette fordi jeg har fastslått som min personlige mening at Edwien i sine angrep på Jesus («Joschua») skyter såpass høyt over målet at han skader sin egen sak. Fordi jeg tror det er galt og hensiktsløst å fremstille Jesus som en tidligere utgave av Ole Hillesby som Bjørneboe påpeker at Edwien gjør.

Jeg syns det er bedrøvelig at Jens Bjørneboe ser seg tjent med en slik tone mot en som tenker annerledes enn ham i disse spørsmål. Hans vurdering lyder: boken tjener radikalismens sak. Min går ut på at den ikke gjør det, men tvertimot skader den. Bjørneboe må vurdere som best han kan, men det går ikke an å ty til skjellsord som «borgerlige hyl», «uredelighet» o. l. mot en som tenker annerledes. Og med hensyn til raseriet forekommer det meg at det var en annen som som var rasende.

St. Olav - nov. - 65

DEN TEOLOGISKE KVERULANS

Hvilket leder naturlig over i vårt neste «klipp», ledes fra «Dagbladet» (8. november). Her har dr. philos Yngvar Ustvedt, hvis sympati for kirke og kristendom visst er høyst temperert, anmeldt en av høstens nye billigbøker, Andreas Edwiens «Dogmet om Jesus». Selve boken, som er utkommet på det venstre-radikale forlaget «Pax», får vi forhøypentlig anledning til å omtale senere i vår knapt tilmålte spalteplass for litteratur. Ustvedts anmeldelse stønner i hvertfall adskillig under forfatterens rabiate belesthet og — sitat — «blottethet for den egenkap som heter alminnelig sunn fornuft».

Ustvedt er ganske visst enig i Edwiens angrep på det kristne dogme og kirkens «postulater» over Jesu person. Men det er tydeligvis en ubekvem enighet og en brysom alliert: Etter å ha «påvist» psykopatiske og kriminelle trekk i Kristi psyke begir Edwien seg ut på veier hvor hans anmelder blir hørbart anpusten:

«Hele Jesu forkynnervirksomhet gikk «graverende lettvent for meg» mener forfatteren — hans opptreden var jo dessuten også basert på trusler og tvang. Sa han kanskje ikke «Følg meg!» til sine disipler? Unekkelig. «Tankene går uvilkarlig til massearrestasjoner og likvidering under totalitære politiske regimer.» Javel — men hvilke tanker og hvis tanker beveger seg i denne besynderlige retning? Anmelderens gjør det iallfall ikke. Og jeg skulle ikke tro at det er så overveldende mange som helt umiddelbart tenker på Hitler og Dachau når de leser evangeliene. Den slags er så tåpelig å framsette i en bok at det ikke er noen grunn til å ta det alvorlig.»

Ustvedt finner det «underlig at forlaget i sin omfangsrike vaskeseddel går god for de kolossale pretensjoner i opplegget. Jeg tror det har gjort forfatteren en bjørnetjeneste.

Visst ikke bare forfatteren!

Frater Candidus.

Ustvedt, Edwien og Jesus

EN PASTAND som programsekretær i NRK, Yngvar Ustvedt kom med i Orientering for en tid siden om mitt syn på den historiske Jesus, finner jeg det nå påskrevet å besvare. Fullstendig uanfektet av mitt dementi hevdet Ustvedt (i en replikk til Jens Bjørneboe) at han i Dagbladet hadde «referert forfatterens egne uttalelser om Jesus fra Nazareth», dvs. mine uttalelser i boken «Dogmet om Jesus». I et brev har han nå gjentatt denne påstand. Dermed provoserer han til et oppgjør.

At YNGVAR Ustvedt (bl. a. med kommentaren: «tåpelig») ga et vrengebilde i Dagbladet av hva min kritikk av Jesu eskatologi gjelder, er en side av saken. Den andre er den påstand en stor del av hans «referat» var sentrert omkring. Ustvedt tilskrev

meg ordrett følgende prinsipielle syn på Jesus:

«Hans horisont var i det hele så trang at praktisk talt ikke en eneste høyerestående tanke kunne trenge inn hos ham, sier Edwien».

DETTE ER BLANKT LØGN-AKTIG — sagt på klart norsk. Selvfølgelig har jeg aldri sagt verken dette eller noe likende om Jesus. Yngvar Ustvedt hadde på selve bokens omslagsside lest om «de store moralske verdier i Jesu lære», og han erkjenner at han også hadde lest min bok «Idékampen i det bibelske gudsbilde», som jeg henviser til i forordet, og hvor jeg har gitt en utførlig behandling av Jesu «høyerestående tanker». Dette tyder dessverre på at løgnen er bevisst.

Det er altså her ikke spørsmål om Ustvedts personlige meninger om mitt syn på Jesus eller om hans eventuelle misnøye med at min siste bok — ifølge selve tittelbladet — beskjeftiger seg med «Jesu feilaktige verdensbilde som grunnlag for hans uholdbare dualisme...». Det saken gjelder er hva jeg prinsipielt og konkret har sagt om bokens hovedperson.

YNGVAR USTVEDT FASTHOLDER altså sitt «referat». Jeg forlanger derfor nå at han klart dokumenterer den prinsipielle uttalelse om Jesus jeg ovenfor har sitert, og som han brukte som hovedskyts i sitt angrep i Dagbladet på min bok «Dogmet om Jesus». Hvis ikke bør han være mann for å gå i seg selv og åpent beklage det han har skrevet.

*

Det er med største ulyst jeg atter en gang griper pennen for å svare på kritikk av kritikken av Edwiens bok. Men Orienterings redaksjon har bedt meg om et kort svar på ovenstående, og for å få saken ut av verden, vil jeg da få anføre:

Edwiens bok vrimler av uttrykk som disse: «hans (Jesu) enkle og grovkornede, naive syn på menneskets tilblivelse» (s. 63), «hans smålige, kortsynte og lunefulle gud» (s. 63). Hans viten om mennesket var «uhyre mangelfull og innskrenket av mytologiske fordommer» (s. 70) og i hans lære finnes «overhode ikke en eneste tanke eller forestilling som ikke kan gjenfinnes i gammeltestamentlige eller senjødiske skrifter». Vi hører om hans «infantile barbari» (s. 77), hans «forknytte barbarisme» (s. 86), hans «utrolig barbariske syn på forholdet mellom Gud og mennesker» (s. 99) og ikke minst om hans «strange horisont» (s. 101).

Det var slike — og en meget lang rekke lignende uttrykk — som fikk meg til å skrive som jeg gjorde, og jeg er ute av stand til å innse at det var noe galt i det. Tvert imot.

Orient. 11/12-67